

XXIX. državno Natjecanje iz hrvatskoga jezika

9. svibnja 2024.

sedmi (VII.) razred

zaporka

--	--	--	--	--	--

(peteroznamenasti broj i riječ)

broj bodova:

100

Upute natjecateljima koji ispit pišu na papiru

1. Ispit se piše 100 minuta.
2. Prije rješavanja ispita treba čitljivo i pravopisno točno ispuniti listić sa zaporkom.
3. Natjecatelj zaporku treba napisati na manju i na veću omotnicu te na prvu stranicu ispita.
4. Ispitne zadatke treba pažljivo pročitati.
5. Treba pažljivo slijediti upute u zadatku.
6. Rješenja treba upisivati isključivo kemijskom olovkom crne ili plave boje na za to predviđena mjesta. Tinta se ne smije moći obrisati.
7. Ako natjecatelj želi izmijeniti odgovor, treba ga precrtati, dopisati istom kemijskom olovkom novi odgovor te podizanjem ruke pozvati dva člana Povjerenstva koja nadziru pisanje. Oba člana trebaju odmah pred natjecateljem parafirati izmjenu odgovora. **Svaki natjecatelj smije u cijelome ispitu imati najviše tri izmjene.**
8. Odgovori ne smiju biti pisani velikim tiskanim slovima.
9. Odgovori trebaju biti pravopisno i gramatički točni.
10. Nakon završetka pisanja ispit, radni papir i manju omotnicu treba staviti u veću omotnicu, koju treba predati članu Povjerenstva.
11. Nakon objave privremene ljestvice poretka natjecatelj ima pravo uvida u ispit i pravo na pismenu žalbu.

Želimo Ti uspjeh na Natjecanju!

Državno povjerenstvo:

1. _____
(predsjednik Državnoga povjerenstva)
2. _____
(član Državnoga povjerenstva)
3. _____
(član Državnoga povjerenstva)

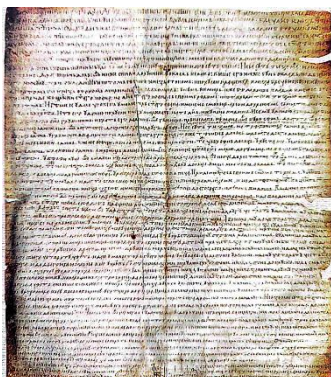
„Život je ili odvažna pustolovina ili ništa.”

(Helen Keller)

Napiši na crte odgovore u zadatcima od 1. do 7.

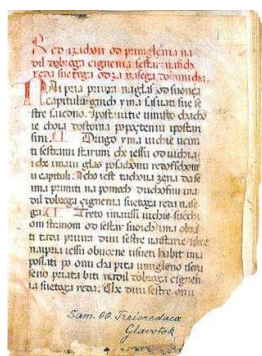
1. Koji je naziv spomenika hrvatske pismenosti na koji se odnose ilustracija i natuknice?

a)

- posjedovna isprava benediktinskoga samostana na otoku Braču
- napisana na listu pergamene hrvatskom ćirilicom
- jedan od najstarijih hrvatskih jezičnih spomenika iz 13. stoljeća

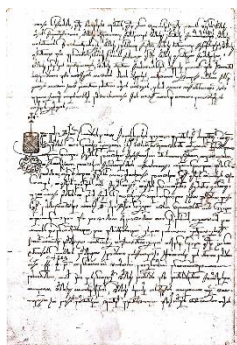
b)

- sastoji se od 62 retka obrednih pravila na hrvatskome jeziku i latinskih obrednih molitava
- sadržava pravila primanja redovnica u njihov red
- zapisan u 14. stoljeću

3

c)

- pravni glagoljični spomenik srednjovjekovne Istre
- isprava kojom se uređuju granice između istarskih feudalnih gospodara
- pisan čakavskim književnim jezikom između 1275. i 1395. godine

3

2. Izdvoji među hrvatskim jezikoslovcima autore zadanih jezičnih priručnika i napiši njihova imena i prezimena na crte ispod naslova.

Nikola Andrić

Stjepan Babić

Ivan Broz

Božidar Finka

Vatroslav Jagić

Tomo Maretić

Milan Moguš

Vatroslav Rožić

a) *Hrvatski pravopis* iz 1892. godine

b) *Hrvatski pravopis* iz 1971. godine

2

3. Napiši vrstu govora prema odrazu staroga jata.

Lipa divojka na mesečine zablešćala kot cvet. _____

1

4. Napiši točno šest riječi iz teksta koje u njemu nisu pravopisno točne.

Perzefona je bila jedina kći božice zemlje i plodnosti Demetre. Had, vladar podzemlja, zaljubio se u Perzefonu, no znao je da se Demetra neće odvojiti od kćeri, koja je pomagala pri dozrijevanju usjeva. Dok se nakinđurena Demetra igrala s družicama, Had je šćepao Perzefonu i odvuкао je u podzemni svijet. Demetra se stala išćuđavati i postajala je sve bješnja. Podcjenivši Demetru, Zeus je shvatio da će život na Zemlji nestati. Naposljetku je nagovorio Hada da pristane na đentlmentski kompromis kojim će dopustiti Perzefoni da proljeće i ljeto provodi s Demetrom, a ostatak godine s njim.

6

5. Napiši kratice istaknutih riječi.

Stigao je inženjer pa je gospođa zaustavila radove i pokazala gospodinu Matiću

kućni broj.

4

13

6. Prepiši pisanim slovima, prema pravilima o pisanju velikoga i maloga početnog slova, dijelove rečenica otisnute velikim tiskanim slovima ispod crte.

Hrvatska je filologija svoje najdublje tragove ostavila u izdanjima

(HRVATSKE AKADEMIJE ZNANOSTI I UMJETNOSTI)

U svim dosadašnjim prikazima rada _____ može se
(AKADEMIJE)

zapaziti da se _____ vezuju uza sam početak
(FILOLOŠKE ZNANOSTI)

njezine djelatnosti. Filološke se rasprave nalaze u edicijama koje se pojavljuju u
prvim desetljećima djelovanja kao što su _____ ili
(„LJETOPIS”)

(„ZBORNIK ZA NARODNI ŽIVOT I OBIČAJE JUŽNIH SLAVENA”)

Početak djelovanja Knjižnice HAZU-a vezuje se za 1861. godinu, a već 1877. godine
knjižnični fond ima 18 118 svezaka knjiga, 1250 rukopisa i 15 000 listina.

Prevladava _____ i arhivska građa o hrvatskoj
(SLAVISTIČKA LITERATURA)

povijesti i književnosti.

Svečano predstavljanje jedinstvenoga repozitorija pod nazivom

(„DIGITALNA ZBIRKA HRVATSKE AKADEMIJE ZNANOSTI I UMJETNOSTI”)

održano je 2010. godine.

7. Koji je razlog pisanja zareza u navedenoj rečenici (*nizanje, uvođenje neovisnih rečeničnih dijelova, apozicijski skup, isticanje, upravni govor*)?

U Starigradu, maloj luci na obali Velebitskoga kanala, odvija se XXIX. Natjecanje iz
hrvatskoga jezika.

7	
---	--

1	
---	--

8	
---	--

8. Dopuni rečenicu pravopisnim znakovima: dvotočkom, spojnicom, točkom, zarezom i zagradama.

Dosad su objavljene četiri prigodne spomen knjige u povodu stote 1966 i sto dvadesete 1986 obljetnice djelovanja u godini preustroja 1991 i o desetoj obljetnici djelovanja pod nacionalnim imenom 2001.

3	
---	--

Napiši na crte odgovore u zadatcima od 9. do 14.

9. Napiši ime predstavničkoga tijela koje je donijelo odluku o obilježavanju Dana hrvatske glagoljice i glagoljaštva te datum kad se obilježava. Pri pisanju datuma napiši naziv mjeseca. Odgovor oblikuj u rečenicu.

2	
---	--

10. Koje je godine hrvatski jezik postao službeni jezik Europske unije i zašto? Odgovor oblikuj u rečenicu.

2	
---	--

11. Prepiši rečenicu tako da glagole u perfektu zamijeniš vidskim parnjacima. Pritom ne mijenjaj ni lice, ni broj, ni vrijeme glagola u rečenicu.

2	
---	--

Oliver je spuštao svjetiljku i plašljivo se obazirao oko sebe sa stravom i užasom.

(prema: Ch. Dickens, *Oliver Twist*)

12. Prepiši rečenicu tako da glagol u perfektu zamijeniš glagolom u imperfektu, a glagol u prezentu aoristom.

Prolaznici su se čudom čudili ugledavši učenika sirotinjske škole kako gologlav pretrči ulicu.

(prema: Ch. Dickens, *Oliver Twist*)

**13. Koliko je ukupno ženskih i koliko je ukupno muških osoba u tekstu?
Obrazloži svoj odgovor.**

Franko trenira američki nogomet. Vrativši se s utakmice, uzbuđeno je prepričavao kako je bilo: – *Petorica su se sa mnom zagrijavala na terenu, a dvije su nas pozorno promatrale iz parka. Četvero je bodrilo s tribine, a među njima su bila trojica. S klupe su tri navijale i pjevale navijačke pjesme dok su dvojica pokušavala ukazati na protivnički napad.*

3	
---	--

14. Objasni značenje rečenice s obzirom na naglašenu riječ.

Djeca će ove jeseni kùpiti kestenje.

1	
---	--

15. Razdvoji u rečenici naglasne cjeline uspravnim crtom.

1	
---	--

Dok je rješavao ispit iz hrvatskoga jezika, sanjario je o petici.

(prema: I. Kušan, *Zagonetni dječak*)

Napiši na crte odgovore u zadatcima od 16. do 22.

16. Kojoj vrsti riječi pripada podcrtana riječ?

Stigao je do sirotišta. Vratila mu se boja u obraze, dakle ozdravio je. Vi ste to, dakle,

vidjeli? Dobio je nešto hrane. Svi su dobili samo malo. Ništa ne reče, nego pojuri

glavom bez obzira.

6	
---	--

(prema: Ch. Dickens, *Oliver Twist*)

11	
----	--

17. Napiši pridjeve iz rečenice u komparativu zadržavajući rod, broj i padež u kojem se nalaze u rečenici.

Reklo bi se da je ovaj događaj neobično razgalio gospodina u bijelome prsluku, ali ga vrijedni gospodin Limbkins tako oštro pogleda da mu prisjedne gorko objašnjenje.

3	
---	--

(prema: Ch. Dickens, *Oliver Twist*)

18. Napiši zadane oblike glagola obraćajući pozornost na sročnost i na mjesto nenaglasnice.

5	
---	--

Trenutak prije toga dječak _____ (*doimati se*, perfekt) kao mirno i blago stvorenje kakvim ga _____ (*učiniti*, aorist) grubo postupanje. Najposlije u njemu _____ (*probuditi se*, pluskvamperfekt) borben duh; ljuta uvreda _____ (*nanijeti*, glagolski pridjev trpni) njegovoj pokojnoj majci _____ (*raspaliti*, aorist) mu krv.

(prema: Ch. Dickens, *Oliver Twist*)

19. Prepiši osam sklonjivih riječi iz teksta te svakoj odredi rod, broj i padež u kojemu se nalazi u tekstu.

Za razliku od zvjeradi koju sam poznavao, on je stajao uspravno, dišući iz njedara, očima sijevajući i štiteći svoju mladunčad.

(prema: B. Prosenjak, *Divlji konj*)

sklonjiva riječ

rod, broj, padež

8	
---	--

16	
----	--

20. Koje značenje ima genitiv istaknutih imenica u rečenici (građa, djelomičnost, mjesto, način, namjera, pripadnost, uzrok, vrijeme)?

- a) Dovezli su čamac do crvenih vrata. _____
- b) Ruke su mu drhtale od uzbuđenja. _____
- c) Ušao je u tvornicu radi glavne nagrade. _____

3	
---	--

21. Prepiši na crtu nepravu povratni glagol iz rečenice.

Kad smo se igrali na igralištu, o pravilima igre zajedno smo se dogovorili i tako se nismo posvađali.

1	
---	--

22. Napiši na crte imenicu zaselak u oblicima zadanim u zagradi.

Zaselak označava izdvojeni dio sela. Mnogi _____ nemaju status

(N mn.)

samostalnoga naselja. U blizini _____ često se nalaze oranice.

(G jd.)

Najviše _____ nalazi se na području Gorskoga kotara.

(G mn.)

3	
---	--

Zakruži slovo uz točan odgovor u zadatcima od 23. do 25.

23. Koja je od sljedećih rečenica besubjektna?

- a) A sada dolazimo do neobično važnoga mjesta.
- b) Istekao je jednomjesečni rok.
- c) Pjesnici su čuđenje u svijetu.
- d) Pričalo se o njihovim pustolovinama.

1	
---	--

24. U kojoj od sljedećih rečenica pokazna zamjenica ima službu izravnoga objekta?

- a) Neće ga za to pitati.
- b) Oliver u to nikad nije povjerovao.
- c) To nisu mogli popraviti.
- d) To više nije bio njegov dom.

1	
---	--

9	
---	--

25. U kojoj se od sljedećih rečenica nalazi priložna oznaka?

- a) Bio je prožet snagom kakvu nije osjećao.
- b) Nije kucao, nego lupao.
- c) Obvezatno je morao platiti dug.
- d) Vladao je znanjem geografije.

1	
---	--

Napiši na crte odgovore u zadatcima od 26. do 32.

26. Napiši službu riječi *dječak* u rečenici.

- a) Otišao sam na utakmicu s dječakom. _____
- b) On je zdrav dječak, veseo i razigran. _____
- c) Pravi dječak pravi je prijatelj. _____
- d) Uvijek ću vjerovati dječaku. _____

4	
---	--

27. Napiši tražene skupove riječi iz zadanih rečenica.

- a) Lijepi Apolon, bog glazbe i umjetnosti, sin moćnoga Zeusa i Lete, omiljeni je mitološki lik.

apozicijski skup: _____

3	
---	--

- b) Afrodita je predstavljala fizičko savršenstvo, a bila je slavna po ljepoti svojega prekrasnog, dojmljivog lica.

atributni skup: _____

- c) Trećinu godine vladala je s prelijepim Adonisom svojim dijelom Olimpa.

objektni skup: _____

28. Prepiši četiri atributa iz rečenice prema službi imenice na koju se odnose.

Odsvirao je Hermes onomu božanstvu predivnu pjesmu, a taj je bog beščutnim očima gledao preko njega u zrak.

atribut kao dopuna subjektu: _____

atribut kao dopuna objektu: _____

atribut kao dio priložne oznake: _____

4	
---	--

29. Napiši do koje je glasovne promjene došlo u istaknutim riječima.

Dječaci **nošahu** jedni druge i utekoše od **oštroga** psa.

2	
---	--

30. Zadatak ima dva dijela:

- imenuj glasovnu promjenu provedenu u istaknutoj riječi
- obrazloži kako se zna koja se glasovna promjena dogodila u istaknutoj riječi.

Odgovore oblikuj u rečenice.

2	
---	--

Igramo se u kuhinji i **pečemo** kolače dok najmlađi skaču uokolo od sreće.

31. Zadatak ima dva dijela:

- zaokruži sve imenice koje se u tekstu nalaze u padežima u kojima objekt ne može biti
- objasni zašto objekt ne može biti u tim padežima i odgovor napiši rečenicom.

„Čuvaj, čuvaj, baća, zatrpaj ćeš me!” viknu Kosjenka.

Al' je Regoč jedva čuje jer je daleko od Kosjenke do njegova uha.

(prema: I. Brlić-Mažuranić, *Regoč*)

2	
---	--

32. Napiši rečenicu tako da bude u stilski neobilježenome redu riječi.

Pitao se hoće mu li se nastava povijesti o Karlu Velikome, franačkome kralju, svidjeti.

1	
---	--

5	
---	--

Pročitaj tekst „Čitatelj ne krađe, kradljivac ne čita” i riješi zadatke služeći se podacima iz teksta i grafičkoga prikaza.

Čitatelj ne krađe, kradljivac ne čita

Povijest je puna kradljivaca knjiga, a koliko znamo, najstariji kradljivci knjiga pojavili su se u faraonskome Egiptu. Ti su lopovi ulazili u grobnice kako bi se domogli ponajprije zlata i drugih dragocjenosti, ali su usput iskoristili prigodu da odnesu i papirusne knjige. Ti kradljivci nisu znali čitati, ali znali su da knjige imaju veliku moć zaštite pokojnika u podzemnome svijetu, pa su vjerovali da će jednako djelotvorno zaštititi i lopova, odnosno onoga kojemu će oni prodati knjigu u ovome svijetu. Upravo mogućnost da se papirusne knjige iz grobova skupo prodaju inozemnim znanstvenicima, turistima i muzejima tjerala je mnoge moderne pljačkaše u avanture pod okriljem noći.

Kako bi se knjige zaštitile od krađe, u srednjovjekovnim rukopisima često su vlasnici zapisivali kletve poput ove: *Qui me furetur, in inferno pecietur* (*Tko mene ukrade, neka se u paklu smiri.*). Čini se da takve anateme, odnosno prokletstva ipak nisu spriječile kradljivce, pa su neke knjižnice svoje vrijedne knjige privezale lancima uz pultove ili police. Knjige okovane lancima spominju se već u prvoj polovici XI. stoljeća. Neke su srednjovjekovne knjižnice tražile polog u obliku zlatnih ili srebrnih predmeta, novca ili čega sličnoga, a toga pologa nije bio oslobođen ni francuski kralj Luj XI., koji je Medicinskomu fakultetu u Parizu u XV. stoljeću morao za knjigu položiti 100 zlatnih kruna i jedan vrijedan tanjur. Talijanski humanist i papin tajnik Poggio Bracciolini poznat je po otkrivanju i oporavku starih rukopisa iz samostana diljem Europe. Posjetio je samostan Sankt Gallen u Švicarskoj i dok je zadivljen razgledavao stare rukopise, čuo je očajnički glas koji je vapio s polica: „Oh, ljudi, vi koji ljubite latinski jezik, ne dopustite da ovdje trunemo zbog nemarnosti, oslobodite nas ovih barbara!” Duboko dirnut jer je znao da je očajnički glas upućen njemu kao vrsnomu latinistu i ljubitelju rimske književnosti, Bracciolini je „oslobodio” te knjige tako što ih je stavio pod svoju široku halju i odnio u sunčanu i civiliziranu Italiju.

Današnje knjižnice elektroničkim uređajima štite svoju građu, a zanimljiv je nedavni događaj u švedskome gradu Göteborgu. Tijekom neradnoga dana vrata gradske knjižnice zabunom su ostala otvorena i građani su ulazili, čitali, listali časopise, slušali glazbu, igrali igrice i, uopće, ponašali se kao da je uobičajen radni dan. Kasnije su djelatnici zaključili da je tijekom dana knjižnicu posjetilo 446 osoba, koje su posudile 246 knjiga. Zanimljivo je da su korisnici sve knjige vratili tijekom sljedećih nekoliko dana.

STATISTIČKI PODATCI O KNJIŽNICAMA U 2022. GODINI

VRSTE KNJIŽNICA

KORISNICI NARODNIH KNJIŽNICA

ukupno	muške osobe	ženske osobe	aktivni korisnici	pasivni korisnici
448 315	158 965	289 350	380 207	67 343
14 godina i mlađi	15 - 17 godina	18 - 64 godine	65 godina i stariji	
153 002	34 023	217 484	43 806	

KORIŠTENJE GRAĐE

VRSTA KNJIŽNICE	UKUPNO POSUDBI	KNJIGE I BROŠURE	E-KNJIGE	OSTALO
osnovnoškolske	2 245 162	2 218 781	-	26 381
narodne	6 800 397	6 616 597	55 868	127 932

izvor: Državni zavod za statistiku

(izvori: A. Stipčević, *Sudbina knjige* i mrežni izvori: www.zmescience.com, <https://dnevnik.hr/>)

Zaokruži slovo uz točan odgovor u zadatcima od 33. do 39.

33. Što su anateme?

- a) latinske poslovice
- b) papirusne knjige
- c) prokletstva odnosno kletve
- d) vrsta knjižnice

1	
---	--

34. Na što se u tekstu odnosi izraz *avanture u okrilju noći*?

- a) izraz koji su vlasnici pisali na knjige radi zaštite
- b) krađe knjiga u faraonskome Egiptu
- c) suvremene pljačke grobnica radi zarade
- d) ulazak u knjižnicu u Göteborgu na neradni dan

1	
---	--

35. Koja tvrdnja o Poggiu Braccioliniju nije točna?

- a) Oslobodio je zatočene knjige od barbara.
- b) Poznat je po tome što je pronalazio vrijedne knjige i rukopise.
- c) Proučavao je latinski jezik i rimsku književnost.
- d) Ukrao je knjige iz švicarskoga samostana.

1	
---	--

36. Koja je najveća skupina korisnika narodnih knjižnica?

- a) djeca osnovnoškolske dobi
- b) djevojke na pragu punoljetnosti
- c) punoljetne osobe u radnosposobnim godinama
- d) umirovljenici stariji od 65 godina

1	
---	--

37. Koja je vrsta knjižnice u Hrvatskoj najbrojnija?

- a) nacionalna
- b) narodna
- c) osnovnoškolska
- d) srednjoškolska

1	
---	--

5	
---	--

38. Kako su građani reagirali na otključana vrata gradske knjižnice u Göteborgu?

- a) Koristili su se knjižničnom građom.
- b) Nisu ulazili u knjižnicu.
- c) Ostavili su knjige netaknute.
- d) Pozvali su policiju.

1	
---	--

39. Koja je od navedenih tvrdnja primjenjiva na događaj u Göteborgu?

- a) Knjižnica je bila zatvorena i zaključana tijekom neradnoga dana pa su korisnici izvršili provalu.
- b) Knjižnica je imala manje posjetitelja nego što je uobičajeno tijekom neradnoga dana.
- c) Korisnici nisu vratili dvjestotinjak knjiga koje su posudili.
- d) Korisnici su pokazali zahvalnost i povjerenje svojoj knjižnici.

1	
---	--

40. Napiši na crte tri različita tipa građe koju, uz tiskane knjige i brošure, mogu posuditi korisnici narodnih i gradskih knjižnica.

3	
---	--

5	
---	--